

Esitatud arvamus	Seisukoht
1. Päästeamet, 23.11.2023 nr 7.2-3.1/7294-2	
Planeeringuga tuleb lahendada päästemeeskonna juurdepääs tuulikutele ja päästetehnikaga manööverdamise võimalus.	Teadmiseks võetud, edasisel planeeringu koostamisel esitatakse lahendused vajalikus mahus.
Planeeringuga tuleb lahendada tuulikuparkide välise kustutusvee tagamise lahendused.	
2. Transpordiamet, 29.11.2023 nr 7.2-1/23/3082-3	
1. Avalikule teele juurdepääsuteede võimaliku asukoha ja liikluskorralduse üldiste põhimõtete määramine	Teadmiseks võetud. Tõenäoliselt ei soovi volikogu otsusega seada konkreetset marsruuti tuulepargi ehitamiseks. Seisukohta analüüsitakse ning analüüsist ja koostööst lähtuvalt esitatakse lahendus.
1.1. Planeeringu detailse lahenduse ülesandeks on muuhulgas liikluskorralduse põhimõtete määramine ning servituutide seadmise ja olemasoleva või kavandatava tee avalikult kasutatavaks teeks määramise vajaduse märkimine. Asukoha eelvaliku tegemisel tuleb analüüsida olemasoleva teedevõrgustiku piisavust juurdepääsude tagamisel, määrata planeeringualal perspektiivsete kohalike teede üldised asukohad ja nende ristumiskohad riigiteedega ning ümberehitatavad riigitee lõigud või ristmikud (nende olemasolul).	
1.2. Teeme ettepaneku määrata riigiteede liikluskorralduse ja ümberehituse vajadus seoses eriveostega ja ehitusaegsete veostega.	
1.3. Palume arvestada, et Transpordiamet ei võta arendustegevuse vajadustest tingitud uute teelõikude rajamise ja riigiteede ümberehitamise kohustust kui riigiteede võrgustiku arengu seisukohalt selleks vajadus puudub.	Teadmiseks võetud, tõenäoliselt lisatakse seisukoht eelnõusse.
2. Planeeringuala kruntide hoonestusala ja ehitusõiguse määramine	Teadmiseks võetud, tõenäoliselt lisatakse seisukoht eelnõusse.
2.1. Elektrituulikute ja tuuleparkide kavandamisel arvestada, et elektrituulik ei tohi avalikult kasutatavatele teedele sõltumata nende funktsioonist, liigist, klassist ja lubatud sõidukiirusest paikneda lähemal kui 1,5x(H+D) (sealjuures H = tuuliku masti kõrgus ja D = rootori e. tiiviku diameeter). Väikese kasutusega (alla 100 auto/ööpäevas) avalikult kasutatavate teede puhul võib põhjendatud juhtudel riskianalüüsile tuginedes ja teeomaniku nõusolekul lubada planeeringus elektrituulikuid teele lähemale, kuid mitte lähemale kui tuuliku kogukõrgus (H + 0,5D).	
2.2. Türi valla tuuleparkide eriplaneeringu asukoha eelvaliku lähteseisukohtade ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi punktis 2.4.5 on öeldud, et eriplaneeringu alade territooriumil puuduvad teadaolevad lennunduslikud piirangud lähtuvalt Maa-ameti lennunduskaardist. Maa-ameti lennunduskaardile on kantud ainult olemasolevate lennuväljade lähiümbruse piirangupinnad, lennuväljade kaitsevööndid on kantud Maa-ameti kitsenduste kaardile. Transpordiamet nõustub, et eriplaneeringu alas kirjeldatud piiranguid ei esine.	Teadmiseks võetud.
2.3. Juhime tähelepanu, et üldjuhul loetakse üle 45m kõrgused ehitised lennutakistusteks, kuna kujutavad ohu lennuliiklusele. Eeltoodust lähtuvalt on vajalik arvestada mh tuulegeneraatorite märgistamisega, sh lennuohutustulede paigaldamisega (LennS § 35 lg 21).	Teadmiseks võetud, tõenäoliselt lisatakse seisukoht eelnõusse.
3. Tehnovõrkude ja -rajatiste võimaliku asukoha määramine	Teadmiseks võetud, tõenäoliselt lisatakse seisukoht eelnõusse.
3.1. Palume arvestada, et üldjuhul ei ole võimalik juhtida arendusalade sademevett riigitee kraavidesse. See on võimalik vaid põhjendatud juhtudel koostöös Transpordiametiga.	

<i>Esitatud arvamus</i>	<i>Seisukoht</i>
3.2. Planeeringus vältida tehnovõrkude kavandamist riigitee alusele maale. Riigitee alune maa on riigitee rajatise teenindamiseks ning nõusoleku seda maad kasutada saab Transpordiamet anda vaba ruumi olemasolul. Tehnovõrgu paigaldust tuleb hinnata igakordselt suuremas täpsusastmes geodeetilise alusplaani olemasolul ja menetleda seda kas läbi projekteerimistingimuste või detailplaneeringu.	
4. Ettepanekud lähteseisukohtadele ja KSH programmile Transpordiamet on seisukohal, et lähteseisukohad ja KSH programm on asjakohane ja piisav. Palume kohalikul omavalitsusel planeeringuala asukoha valikul ettepanekutega arvestada ja teha planeeringu koostamise protsessis sisulist koostööd Transpordiametiga. Ettepanekute mitteametistamist palume sisuliselt põhjendada.	Teadmiseks võetud.
3. Põllumajandus- ja Toiduamet, 04.12.2023 reg nr 6.2-6/9674-1	
„Türi valla kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu asukoha eelvaliku lähteseisukohtade ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programm“-s on PTA arvates maaparandust puudutavaid aspekte üldsõnaliselt käsitletud, kuid kaardimaterjalidest ei selgu maaparandussüsteemide (sealhulgas põllumajandusmaal drenaažkuivendusega alade) paiknemine ja kattuvus eriplaneeringu alade (Ala 1 ja Ala 2) ja esialgsete potentsiaalsete tuulealadega (TU1- TU7). Peatükis 2.5.5 mõju veekvaliteedile ja veerežiimile on öeldud, et kuivendatud maa-aladele ehitamisel on oluline tagada maaparandussüsteemide jätkusuutlik funktsioneerimine vältimaks üleujutuste teket. Teemat käsitletakse KSH aruandes eksperthinnangu vormis. Käesoleva KSH programmi peatükis 2.5.10 öeldakse, et võimalikku mõju kinnisvara väärtusele käsitletakse KSH aruandes erialakirjanduse ja olemasolevates tuuleparkides läbiviidud uuringute andmetele tuginedes. Detailsem mõju hinnang on võimalik detailse lahenduse KSH koostamise etapis.	Teadmiseks võetud.
Samuti, kavandatud tegevuste mõjualas paiknevad maaparandussüsteemi rajatised rekonstrueeritakse vastavalt uurimistööde tulemustele koostatud ehitusprojekti alusel. See tähendab tegevusest mõjutatud alale jäävad maaparandussüsteemid peavad jääma toimima. Lisaks tuleb arvestada liig- ja sademevee maaparandussüsteemi ära juhtimisel, selle eesvoolu või riigi poolt korras hoitavasse ühiseesvoolu ning nendel paiknevate truupide rekonstrueerimise vajadusega. Võimaliku maaparandussüsteemi rekonstrueerimiseks vajaliku projekti koostamiseks taotletakse PTA-lt ehitus-, ehitusteatise või muu loa andja poolt tehnilised tingimused. Maaparandussüsteemi nõuetekohaseks rekonstrueerimiseks vajalike taotluste ja dokumentide esitamisel tuleb juhendada maaparandusseadusega kehtestatud nõuetest. Rekonstrueerimistööd tuleb teha enne planeeringuala ehitistele ehitusloa andmist.	Teadmiseks võetud.
PTA palub täiendada KSH aruannet käesolevas kirjas lisatud alljärgnevatel märkuste osas. 1. Lisada aruandesse kaardimaterjal, kus nähtub maaparandussüsteemide paiknemine ja kattuvus eriplaneeringu alade (Ala 1 ja Ala 2) ja esialgsete potentsiaalsete tuulealadega (TU1- TU7). Samuti lisada aruande seletuskirjas vajalik info põllumajandusmaal paiknevatest drenaažkuivendusega aladest.	Teadmiseks võetud, tõenäoliselt lisatakse soovitu aruandesse.
2. Võimaliku põllumajandusmaade killustumisega ja maaparandussüsteemide jätkuva nõuetekohase toimimise tagamiseks ning maaparandussüsteemide rekonstrueerimise vajaduse väljaselgitamiseks vajaliku eksperthinnangu koostamisele on soovitatav kaasata ka ettevõtja, kes on esitanud majandustegevuste maaparanduse projekteerimise või maaparandusekspertiisi alal tegutsemise kohta.	Teadmiseks võetud. Juhul, kui töö käigus selguvad keerukamad olud ning planeerija ja mõjuhindaja peavad vajalikuks küsitud

<i>Esitatud arvamus</i>	<i>Seisukoht</i>
	spetsialisti kaasamist, siis kaasatakse spetsialist.
3. Võimaliku maaparandussüsteemi rekonstrueerimiseks vajaliku projekti koostamiseks taotletakse PTA-lt ehitus-, ehitusteatise või muu loa andja poolt tehnilised tingimused. Maaparandussüsteemi nõuetekohaseks rekonstrueerimiseks vajalike taotluste ja dokumentide esitamisel tuleb juhinduda maaparandusseadusega kehtestatud nõuetest. Rekonstrueerimistööd tuleb teha enne planeeringuala ehitistele ehitusloa andmist.	Teadmiseks võetud, planeeringu koostamise mahus ei koostata maaparandussüsteemi rekonstrueerimise projekti.
4. Keskkonnaamet, 06.12.2023 nr 6-5/23/22165-2	
1. Ptk-s 1.2 (lk 8 ja 9) on kirjutatud: „Eriplaneeringu asukoha eelvaliku joonistel tuleb esitada tuulepargi eelvalikuala ning sellest lähtuvad võimalikud täiendavad piirangualad või ehitised. Juhul, kui on võimalik teha selline lahendus, kus ei ole vajalik detailse osa koostamine ning järgmise etapina toimub projekteerimistingimuste väljastamine, esitatakse joonistel ligilähedaselt (st projekteerimisel on võimalik väikeses ulatuses ehitise asukoha täpsustamine) ka olemasolev ja kavandatav teedevõrk, olemasolevad ja perspektiivsed elektripaigaldised sh alajaamad ja liinikoridorid ning 110 kV või 330 kV või ühenduspunkt(id) otse 110 kV/330 kV elektriliinile, millega tuulepargid ühendatakse ning muud tuulepargi toimimiseks vajalikud rajatised.“ Keskkonnaamet on seisukohal, et kirjeldatud juhul tuleb esitada ka tuulikute ligikaudsed asukohad. Need võivad küll sisalduda terminis elektripaigaldised, kuid selguse mõistes tasuks need eraldi nimetada.	Arvamuse alusel täiendatakse dokumenti.
2. Ptk-s 1.2 (lk 8) on kirjeldatud, et Türi valla tuuleparkide asukoha eelvaliku koostamisel võetakse eesmärgiks planeering koostada võimalusel sellise täpsusega, et ei oleks vajadust teha täiendavalt detailse osa planeerimist. Ptk-s 2.2 (lk 18), kus kirjeldatakse KSH metoodikat, on seevastu kirjeldatud eelkõige lähenemist, et eriplaneering ja selle KSH viiakse läbi kahe-etapilisena (asukohavalik ja detailne lahendus). Palume ptk-s 2.2 täpsustada KSH metoodikat juhuks, kui eriplaneering viiakse läbi ühe-etapilisena. Keskkonnaamet on seisukohal, et juhul kui eriplaneering kehtestatakse ühe-etapilisena asukohavaliku etapi järel, peab nii kehtestatav asukohavaliku planeeringu lahendus kui ka vastavalt läbiviidav KSH olema sisu poolest täpsem, kui kahe-etapilise eriplaneeringu puhul koostatav asukohavalik ja viimase KSH.	KSH programmi täiendatakse KSH metoodika kirjeldusega juhuks kui loobutakse detailse osa kavandamisest. Selgitame siiski, et kuna PlanS ei täpsusta KSH esimese etapi aruande sisu muutumist erinevate KOV EP menetluste puhul, siis vajab selline erisuse nõudmine koostöös mõjuhindajatega selge ühtse metoodika väljakujundamist.
3. Ptk-s 1.3.4 (lk 10) on kirjeldatud Järva maakonnaplaneeringust 2030+ tulenevaid põhimõtteid tuuleparkide rajamiseks ning muuhulgas on välja toodud: „Vältida tuleb tuuleenergeetika arendamist aktiivses metsamajanduslikus kasutuses olevatel aladel, kuna metsamaa peaks jääma metsa kasvatamiseks ning väärtuslikele põllumajandusmaadele“. Võttes aluseks Järva maakonnaplaneeringus 2030+ toodud põhimõtted, et tuuleenergeetikat ei arendata aktiivses metsamajanduslikus kasutuses olevatel aladel ja elamutele lähemal kui 1 km, on tuuleenergeetika arendamine selles piirkonnas ilmselt võimatu. Seetõttu on vajalik leida kompromiss mõlemas suunas ja elamute puhul (eriti need, mis asuvad eraldatuna kaugemal) võiks planeeringu ettepanekus arvestada keelutsooniga 500 m. See annab hiljem võimaluse leida rohkem kompromisse.	Nõuet „1 km elamutest“ on oluliseks peetud ka valla üldplaneeringu koostamisel. Elamutele lähemale kui 1 km tulemist on tõstatanud ka arendajad, kuid valla seisukoht on olnud, et üldplaneeringus esitatud

<i>Esitatud arvamus</i>	<i>Seisukoht</i>
Põhikaardil on tuvastatav, et potentsiaalsest tuulealast TU1 lõunas ja kagus on vähemalt osasid endiseid talukohti käsitletud ka elamutena. Inimeste heaolu on tähtis, kuid seetõttu ei saa tuuleparke suunata vaid loodusaladele. Selline lähenemine jätab võimaluse loodustingimuste sobimisel arendajal maaomanikega kokkuleppel arendusala laiendada.	põhimõtet ei muudeta. Konsultantide poolses praktikas on müranormide täitmise jaoks vajalik vahekaugus olnud olenevalt tuulikute arvust ja paigutuses vahemikus 700 m ... 1 km. Elamute käsitus tuleneb ETAKi kaardikihist ja omavalitsus ei tee siin täiendavat määramist, kas mõni talukoht ei peaks olema elamuna käsitletav. Edasisel planeerimisel (sh mõjude hindamisel) analüüsitakse kattuvust rohevõrgustikuga ja vajadusel tõstatatakse võimalik elamutele lähemale ehitamine täiendavalt, kuid praeguses staadiumis on seisukoht, et elamutele lähemale kui 1 km ei planeerita elektrituulikuid.
4. Ptk 2.4.1 (lk 21) joonise 3 legendis on eluhoone 1 km puhver ja tiheasustusala 2 km puhver samasugused, kaardil kahe ala kattumise tõttu on aga tiheasustusala 2 km puhver tumedam. Intuiitiivselt on aru saada, mida on kaardil kujutatud, kuid legend võib tekitada segadust.	Joonist korrigeeritakse ning puhvrid esitatakse eri värvitoonidega.
5. Ptk-s 2.5.1 (lk 29) on öeldud: „Mõju Natura linnualadele on seega välistatud, sest neid ei paikne mõjualas.“ Kui see nii on, siis on see vaja kindlasti ka hiljem KSH aruandes üle korrata.	Arvamust arvestatakse KSH aruande koostamisel.
6. Ptk-s 2.5.1 (lk 29) on märgitud: „Natura loodusalade puhul võib üldjuhul mõju pidada välistatuks 100 m kaugusel loodusalast (viide 11). Eriti tundlike märgalade puhul võib võimaliku mõjuala ulatuseks hinnata kuni 250 m. Ühtegi Natura loodusala ei jää potentsiaalselt sobilikest tuulepargi aladest 250 m raadiusesse. Mõju Natura loodusaladele on seega välistatud, sest neid ei paikne mõjualas.“ Eeltoodud väide on iseenesest vale, kuna Keskkonnaameti soovitusel on antud soovituslikud puhvrid looduskaitsealase väärtusega alade ümber ja rõhutatakse vajadust puhvrid lähtuvalt kohapealsetest oludest täpsustada. Puhvrite selgituseks on öeldud: „Puhveralade puhul on tegemist aladega, mille puhul tuleb eeldada tuulepargi rajamisel liigi pesitsusalale või elupaigale või kaitstavale alale negatiivse mõju avaldumist.“ Seega ei saa väljaspool puhverala eeldada mõjude puudumist üksnes vahemaa tõttu ja seda tuleb hinnata alade kaitse-eesmärkidest lähtuvalt. Nõustume küll dokumendis läbi viidud Natura eelhindamise	Sõnastust korrigeeritakse vastavalt ettepanekule.

<i>Esitatud arvamus</i>	<i>Seisukoht</i>
lõppjäreldeusega, et asjakohase hindamise vajadus puudub, kuid eespool toodud põhjendus, kuidas selle järeldeuseni on jõutud, on sellegipoolest väär ja vajab parandamist. Pakume välja järgmise parandatud sõnastuse: „Natura loodusalade puhul on üldjuhul mõjuala ulatuseks hinnatud 100 m loodusalast (viide 11). Eriti tundlike märgalade puhul võib võimaliku mõjuala ulatuseks hinnata kuni 250 m. Kõik Natura loodusalad jäävad potentsiaalselt sobilikest tuulepargi aladest oluliselt kaugemale kui 250 m. Mõju Natura loodusaladele on seega välistatud, sest neid ei paikne mõjualas.“	
7. Ptk-s 1.2 (lk 8) on välja toodud, et eriplaneeringu koostamisel on võetud eesmärgiks viia läbi asukoha eelvalik sellise täpsusega, et ei oleks vajadust teha detailse osa planeerimist. Sellest eesmärgist lähtuvalt tuleb kindlasti viia läbi põhjalikum nahkhiirte uuring, kui ptk-s 2.5.2 (lk 31-32) kirjeldatud. Ühekordne transektloendus ei anna piisavalt infot, kaalumaks planeeritavate tuulikute asukohtade sobivust.	Selgitame, et lisaks transektloendusele on kavandatud ka kameraalne analüüs, mida on KSH programmis kirjeldatud. Tuuliku positsioonide määramiseks on oluline kaardistada alal nahkhiirte jaoks olulised elupaigad ja võimalikud olulised toitumisalad, mis saavad olla KSHst tulenevaks sisendiks kui alad kuhu tuulikuid on ebasoovitav rajada. Senise praktika analoogsetes töodes on osutanud, et kameraalse analüüsiga on võimalik kaardistada nahkhiirte jaoks kõige olulisemad potentsiaalsed elu- ja toitumisalad. Sealt edasi on võimalik sellised alad jätta tuulikute asukohtadest, kas välja või viia läbi põhjalikumaid uuringuid kontrollimaks kameraalse analüüsi vastavust reaalsusele. Kui esmase analüüsi alusel soovitakse minna PT menetlusse, siis on lahenduseks kameraalse analüüsi kohaste väärtuslikemate alade väljajätmine. Kui neid välja ei

Esitatud arvamus	Seisukoht
	soovita jätta, siis tuleb koostada detailne lahendus koos põhjalikumate uuringutega. PT menetluse valimisel (st kameraalse analüüsi alusel oluliste alade väljajätmisel) on asjakohane ette näha täpsem nahkhiirte uuring selgitamiseks nahkhiirte liikumist puude võrade kohal PT faasi, kuid sellise uuringu väljundiks saavad olla eeskätt meetmed tuulikute käitamise ajaliseks piiramiseks ning seiretingimuste väljatöötamine.
8. Keskkonnaamet nõustub ptk-s 2.5.2 (lk 31) välja toodud väitega, et eesmärgiks on potentsiaalsel tuulepargi alal hinnata/selgitada kaitsealuste lindude, eelkõige kaitsealuste kulliliste, kanaliste ja must-toonekure tõenäolised pesapaigad ja toitumisalad ning rändlindude kogunemiskohad. Samas ptk-s on kirjas, et aladel TU2 ja TU7 ning nende 500 m puhvervööndis teostati pesitsusperioodil varahommikul ajal linnustiku punktloendused. Punktloendus ei ole Keskkonnaameti hinnangul sobivaim meetod kaitsealuste kulliliste, kanaliste ja must-toonekure pesapaikade ja toitumisalade tuvastamiseks ega ka rändekogumite loenduseks. Sellest lähtuvalt palume täpsustada, miks valiti punktloenduse meetod ja kuidas selgitatakse aladel TU2 ja TU7 just röövlindude, kanaliste elupaigad ja rändekogumid. Kuna programmist selgub, et uuring on juba teostatud, palume tulemuste hindamiseks lisada uuringu aruanne.	Täpsustame KSH programmis TU2 ja TU7 linnustiku uurimismetoodikat. Linnustiku punktloendus teostati, kuna see annab koos kameraalse analüüsiga esmase sisendi ala üldisest linnustikust ja nende elu- ning toitumisaikadest, võimaldades liikuda suurel alal ning kohata pesitsusperioodil pesitsevaid liike. Seega võimaldab punktloendus esmase ülevaate saamist ning täiendavate uuringute kavandamist. Ka TU2 ja TU7 puhul on sarnaselt TU4, TU5 ja TU6 aladele kavas vastavalt esmasest kameraalsest analüüsist ja punktvaatlustest tulenevalt viia vajadusel läbi 2024 kevadel täiendavad välitööd röövlindude,

Esitatud arvamus	Seisukoht
	kanaliste ja rändekogumite kaardistamiseks. Soovitud uuringu aruanne ei ole käesolevaks ajaks veel valminud. Uuringu tulemusi kajastatakse KSH aruandes. Selgitame, et KSH programmi mahus ei ole korrektne alusuuringute materjalide esitamine. KSH programmi ülesanne on KSH hindamisulatuses paikapanemine, mitte järeltulemuste esitamine.
9. Ptk 2.5.2 (lk 31) kohaselt lähtutakse must-toonekure puhul lisaks ka GPS-iga varustatud lindude toitumisalade infost. Leiame, et lisaks sellele tuleb must-toonekure potentsiaalsete toitumisaladena arvestada heas looduslikus seisundis väikeste vooluveekogudega, milliseid saab määratleda ka kameraalselt.	Ettepaneku alusel täiendatakse KSH programmi. Kasutatakse ka kameraalset analüüsi.
10. TU1 ja TU3 alade vahele jääb Kurla väike-konnakotka leiukoht (EELIS kood KLO9132353), mille kahekilomeetrine puhvertsoon kattub hetkel mõlema alaga. Nii Retla kui ka Kurla leiupaigas pesitses 2023. aastal väike-konnakotka paar. Palun kajastada eelpool toodud info ka joonisel 8.	Joonist uuendatakse ning kantakse peale 2023 aasta jooksul piirkonnas EELISesse lisandunud I kat linnuliikide leiukohtade puhvrid.
11. Ptk-s 2.5.3 (lk 32) on öeldud: „Mõju rohevõrgustikule täpsustatakse ja antakse suunised edasiseks mõjuhindamiseks või mõjude leevendamiseks KSH asukohavaliku etapi aruandes.“ Keskkonnaamet palub täpsustada, mida tähendab edasine mõjude hindamine. Eriplaneeringu etapp on peamine etapp, kus tuleb arvestada rohevõrgustikuga ja kohandada potentsiaalsed tuulikutealad nii, et ei kahjustata rohevõrgustiku toimimist.	Antud sõnastust korrigeeritakse. KSH juhtekspert nõustub vajadusega anda rohevõrgustiku toimivusele hinnang asukohavaliku etapis juhul kui edasine tuulepargi kavandamine toimub PT-ga.
12. Nõue mitte lubada tuuleparke elamule lähemale kui üks kilomeeter (tuleneb Järvamaa maakonnaplaneeringust 2030+) ei ole ökoloogiliselt põhjendatud, sest surub tuulepargid väärtuslikele loodusmaastikele ja suurendab nende kahjustamise tõenäosust. See suurendab ka tõenäosust huvigruppide konfliktiks (loodukaitse vs energeetika), mida võiks leevendada tuuleparkide paigutamine põllumaadele, sest põllumajandust tuulepark otseselt ei sega (muu maailma praktika). Aladel on ka suur kattuvus rohevõrgustiku tugialade ja koridoridega, mistõttu oleks samuti mõistlik pöörata pilk juba niigi olulise inimõjuga põllumaale.	Nõuet „1 km elamutest“ on oluliseks peetud ka valla üldplaneeringu koostamisel. Elamutele lähemale kui 1 km tulemist on tõstatanud ka arendajad, kuid valla seisukoht on olnud, et üldplaneeringus esitatud põhimõtet ei muudeta.

Esitatud arvamus	Seisukoht
	Konsultantide poolses praktikas on müranormide täitmise jaoks vajalik vahekaugus olnud olenevalt tuulikute arvust ja paigutuses vahemikus 700 m ... 1 km. Edasisel planeerimisel (sh mõjude hindamisel) analüüsitakse kattuvust rohevõrgustikuga ja vajadusel tõstatatakse võimalik elamutele lähemale ehitamine täiendavalt, kuid praeguses staadiumis on seisukoht, et elamutele lähemale kui 1 km ei planeerita elektri tuulikuid.
13. Soovitus linnustiku-uuringuks: lähtuma peab põhimõttest, mis võimaldab linnustikku hinnata samas kohas ka tulevikus, sest see lihtsustab tuulepargi järelseiret ja võimaliku mõju hindamist. Ideaalis peaks lähtuma enne-ajal-pärast uuringuskeemist (linnustiku seisund enne ehistust, ehituse ajal ja pärast pargi valmimist). Seega on oluline uuringu metoodikas fikseerida detailid, mis võimaldavad aastate pärast linnustiku olukorda hinnata samas kohas samal viisil: loenduspunktide või transektide koordinaadid, loenduse olud (aeg, tuule tugevus ja suund, sademed, pilvisus jmt), kasutatud vahendid, loendajad. Mõju tuvastamine eeldab linnustiku hindamist ka kontrollaladel, kuhu arendusi ei planeerita.	Teadmiseks võetud ja metoodika detailide fikseerimise vajadust arvestatakse KSH aruande koostamisel. Uuringute läbiviimist kontrollaladel antud eriplaneeringu KSH mahus ei kavandata.
14. Ptk-s 2.5.10 (lk 37) on kirjas: „Võimalikku mõju kinnisvara väärtusele käsitletakse KSH aruandes erialakirjanduse ja olemasolevates tuuleparkides läbiviidud uuringute andmetele tuginedes. Detailsem mõju hinnang on võimalik detailse lahenduse KSH koostamise etapis.“ Kuna ptk-s 1.2 (lk 8) on öeldud, et Türi valla tuuleparkide asukoha eelvaliku koostamisel võetakse eesmärgiks planeering koostada võimalusel sellise täpsusega, et ei oleks vajadust teha täiendavalt detailse osa planeerimist, siis palume eeltoodud ptk-s tuua välja ka variant, kus detailse lahenduse KSH koostamist läbi ei viida.	Sõnastust parandatakse. Lause „Detailsem mõju hinnang on võimalik detailse lahenduse KSH koostamise etapis“ eemaldatakse.
15. Ptk-s 2.5.12 (lk 38) on öeldud: „KSH aruandes käsitletakse ülevaاتlikult tuulikute seonduvaid jäätmetekke küsimusi.“ Samas ptk-s on ka välja toodud, et suurimat probleemi jäätmete osas on põhjustanud tuulikute tiivikute käitlemine. Sellised tegevused jäävad eelkõige tuuleparkide sulgemisetappi. Ptk-s 2.5 (lk 28) tabelis 1 on aga tuuleparkide sulgemisetapi osas kirjutatud: „Käesolevas KSH etapis tuulepargi sulgemisetapi mõjusid ei käsitleta. Vajaduse esinemisel on seda asjakohane teha lammutusloa	Ettepanekut arvestatakse osaliselt. KSH aruandes käsitletakse ülevaاتlikult ka sulgemisetapi mõjusid eeskätt jäätmetekke vaatest. Arvestades tuulikute pikka

Esitatud arvamus	Seisukoht
taotlemisel." Keskkonnaameti hinnangul tuleks KSH aruandes käsitleda ülevaatlikult ikkagi ka sulgemisetappi, kuna juba jäätmetekke valdkonna osas on võimalikke probleeme ette näha.	eluiga ning sellele järgneda võivaid erinevaid stsenaariumite võimalusi (likvideerimine, osaline uuendamine, asendamine uutega), siis ei ole võimalik tuulepargi asukohavaliku etapis anda täpseid hinnanguid tuulepargi sulgemisetapi mõjudele.
16. Ptk-s 2.5.12 (lk 38) on kirjutatud: „Suurimat probleemi jäätmete osas on põhjustanud tuulikute tiivikute käitlemine. Samas on tegemist valdkonnaga, mille osas käib aktiivne uurimis- ja arendustegevus.20 Üks juhtivatest tuulikutootjatest on käesolevaks ajaks ka teatanud probleemile majanduslikult tasuva lahenduse leidmist21.“ Tulenevalt eelnevast palume KSH käigus käsitleda täpsemalt, kuidas kavatakse käidelda tuulikute tiivikuid nende kasutusaja lõppemisel. Kas nende käitlemine toimub Eestis või viiakse riigist välja, kuidas need demonteeritakse, ladustatakse ja käideldakse?	Ettepanekut arvestatakse osaliselt. KSH aruandes käsitletakse tuulepargi likvideerimisega kaasnevat jäätmetekke küsimust ülevaatlikult. Arvestades, et tuulikute eluiga on u 25 aastat ning tuulikute osade taaskasutamise valdkond on aktiivselt arenev, seoses nõu suure ringi tuuleparkide eluea lõppemisega lähiaastatel, siis Türi EP tuulepargi asukohavaliku etapis ei ole võimalik esitada infot kus täpselt jäätmete käitlemine hakkab toimuma ja mis tehnoloogiaga see toimub. Selline info puudub nii huvitatud isikul, omavalitsusel kui KSH koostajal.
5. Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet, 06.12.2023 nr 16-6/23-02155-003	
Palume muuta eriplaneeringu programmi lehekülgedel 12 ja 21 asuvat tingimust raudtee lähedusse kõrgete rajatiste planeerimise kohta järgnevalt: "Raudtee lähedusse kõrgete rajatiste (nt tuulik, sidemast) kavandamisel tuleb need raudtee kaitsevööndi (raudtee kaitsevöönd ulatub 30m kaugusele rööpme teljest) servast paigutada vähemalt rajatise tipukõrguse kaugusele."	Arvamuse alusel täiendatakse dokumenti.
6. Paide Linnavalitsus, Meie 06.12.2023 nr 15 9/23/2861 2	
Lähteseisukohad: - Alapunkt 1.3 viimases alapunktis võiks olla seos kooskõlastamise menetluses oleva Paide linna üldplaneeringuga, sest Äiamaa küla (Türi vald) naabruses asuvasse Seinapalu külasse on kavandatud tuulepargiala (üksikasjalikumalt KSH programmi ettepanekute osas)	Arvamuse alusel täiendatakse dokumenti ja lisatakse ptk 1.3.6 Paide linna üldplaneering.

<i>Esitatud arvamus</i>	<i>Seisukoht</i>
- Alapunkt 1.3.5 lause: „Üldplaneeringus esitatud lähim tuulepargiala jääb eriplaneeringu alast u 10 km kaugusele põhja suunas.“ Türi valla üldplaneeringu taristu ja tehnovõrkude kaardi alusel on tuulepargialad kavandatud rohkem valla lääne osasse . Eriplaneeringus kavandatud tuulepargialad on kavandatud programmi joonis 1 alusel valla lõuna ja idaosasse. Väljatoodud lause vajaks korrigeerimist ilmakaarte osas.	Arvamuse alusel täiendatakse dokumenti ja sõna „põhja“ asendatakse sõnaga „loode“.
KSH programm - Alapunkt 2.3 lause: „Vastavalt Türi valla eriplaneeringu algatamise otsusele koostatakse eriplaneering Türi vallas järgmiselt: ligikaudu 128 km ² ala, mis jääb Villevere ja Kahala külade piirkonda ning ala, mis jääb Äiaamaa, Retla, Kabala ja Kurla külade piirkonda, mis on seega ka KSH ruumiliseks ulatuseks ja otseks mõjualaks (Joonis 1).“ Lauses jääb segaseks, kas eriplaneeringu ala (kõik eelnimetatud külad) on kokku 128 km ² või on tegemist erinevate aladega (üks ala Villevere ja Kahala, teine ala Äiaamaa, Retla, Kabala ja Kurla).	Arvamuse alusel parandatakse sõnastust ptk 2.3.
- Alapunkt 2.3 lause: „Visuaalse mõju osas võib mõju avalduda lisaks Türi valla territooriumile ka Võhma linna, Põltsamaa, Põhja Sakala, Põhja Pärnumaa ja Järva valla territooriumil“ territooriumil“. Kaaluda mõju avaldumist Paide linna territooriumile, seoses Äiaamaa küla tuulepargiala piirnemisega Paide linna Seinapalu külaga (üldplaneeringus tuulepargiala).	Arvamuse alusel täiendatakse ptk 2.3 loetelu ka Paide linnaga.
- Alapunkt 2.4.5 lause: „Tuginedes Türi valla üldplaneeringu andmetele, siis puuduvad eriplaneeringualadel riigikaitse ehitised ja nende piiranguvööndid.“ Eriplaneeringut koostatakse aladele, mis ei kattu üldplaneeringus kavandatud tuulepargialadega. Teeme ettepaneku täiendada lauset, kuidas kohalduks viide üldplaneeringule riigikaitse ehitiste kohta paremini.	Esitatud lause on tõene – riigikaitse ehitised puuduvad eriplaneeringualadel. Eriplaneeringu vaatest puudub vajadus seostada täiendavalt üldplaneeringu kohaseid riigikaitse ehitisi. Arvamuse alusel ei täiendata dokumenti.
- Teeme ettepaneku, täiendada ala punktis 2.5.16 käsitletud kumulatiivset mõju Paide linna üldplaneeringus kavandatud Seinapalu tuulepargiala suhtes. Türi valla Äiaamaa küla on tuulepargiala üks osa ja Paide linna Seinapalu tuulepargiala paiknevad naabruses. Palume hinnangut, kas Seinapalu tuulepargialal on perspektiivi Äiaamaa külasse kavandatava tuulepargiala suhtes , et saaksime teha vajadusel muudatused Paide linna üldplaneeringus. Kirjale on lisatud skeem kooskõlastusmenetluses oleva Paide linna üldplaneeringu seletuskirja peatükist 5.2.2.1 (planeeritud tuulepargi alad). Tingimused tuuleparkide rajamiseks on samad mis Türi valla üldplaneeringus. Seinapalu ala on skeemil tähistatud tähega D.	Arvestame ettepanekut osaliselt. Selgitame, et saame Türi EP koostamisel arvestada Paide linna üldplaneeringuga kavandatavat tuulepargi ala kui võimalikku koosmõju avaldavat ala. Samas Paide linna territooriumile kavandatava tuulepargi ala perspektiivsuse hindamine ei kuulu Türi EP ja selle KSH mahtu.
- Alapunkt 5 „ajakava“: Teeme ettepaneku, planeerida eelseisvatele etappidele rohkem aega, käesolev tundub liiga optimistlik.	Hankelepinguga seatud eesmärk ei võimalda praegu ajakava pikendada.

Esitatud arvamus	Seisukoht
7. Põhja-Sakala Vallavalitsus, 6.12.2023	
Palun parandada lk 40 joonis 12: Põhja-Sakala Kõpu ja Olustvere EP piirkond, õige on Põhja-Sakala EP Üldel piirkond (muutsime nime).	Arvamuse alusel täiendatakse dokumenti.
Lk 10 jäi juhuslikult silma (kuna meil endal oli sama viga tehtud): ..energiamajanduse korralduse seaduses § 321 peab olema § 32 ¹	
8. Elering, 15.12.2023 nr 11-4/2023/913-2	
Planeeringuala läbib Eleringi elektritaristu objektidest 110 kV õhuliin L134A Paide – Suure-Jaani, mille puhul tuleb arvestada kaitsevööndiga, kus on piiratud tegutseda. Kaitsevööndi ulatus ja kaitsevööndis tegutsemise kord on sätestatud ehitusseadustiku §70 lõike 8 alusel kehtestatud majandus- ja taristuministri määrusega 25.06.2015 nr 73. Kõik ristumised Eleringi taristuga ja kaitsevööndis planeeritavad tegevused tuleb kooskõlastada Eleringiga. Eleringi gaasitaristu objekte planeeringualal ega Türi valla territooriumil ei asu. Kirjaga on kaasas Türi valla territooriumil olemasoleva elektritaristu Shape failid. Elektrituulikute osas arvestame tuuliku kaugust 110 ja 330 kV liinidest hetkel kehtiva standardi EVS-EN 50341-2-20:2018 ELEKTRIÕHULIINID VAHELDUVPINGEGA ÜLE 1 kV Osa 2-20: Eesti siseriiklikud erinõuded (SEN) alusel. Nimetatud standardi järgi on vähim horisontaalne kaugus elektrituuliku torni telje ja õhuliini lähima juhtme vahel (tuule puudumisel) tuuliku masti kahekordne kõrgus. Eleringi liinikoridori on tuulepargi ühendusliini jaoks võimalik kasutada, aga kahe liini vaheline kaugus sõltub liinide pingest. Liini telgede vahelised nõutud kaugused: • Kaks 330 kV õhuliini- 40m • 330 kV ja 110 kV õhuliin- 35m • Kaks 110 kV õhuliini- 20m Tuulepargi ühendusliini ja Eleringi liini ühistele mastidele rajamine ei ole lubatud. Türi valla territooriumi läbivatest liinidest on plaanis rekonstrueerida L346 Paide-Sopi ja L357 Paide-Kiisa 330 kV õhuliinid. L346 rekonstrueerimistööd teostatakse eeldatavalt aastatel 2028-2029, L357 tööd aastatel 2024-2026. Mõlema liini rekonstrueerimisel on kavas nendega samadele mastidele riputada paralleelselt kulgevaid 110 kV liine (kujutatud alloleval joonisel). L357 Paide-Kiisa 330 kV õhuliiniga riputatakse osaliselt ühistele mastidele L187 Paide-Rapla 110 kV õhuliin. L346 Paide-Sopi 330 kV õhuliiniga riputatakse osaliselt ühistele mastidele 110 kV õhuliinid L133A Paide – Vändra ja L134A Paide – Suure-Jaani. Võimalik, et Eesti-Läti neljanda ühenduse projekti raames tuleb rajada Lihula ja Paide alajaamade vahele uus 330 kV õhuliin (joonisel lillaga), eeldatavalt aastaks 2035.	
9. Kliimaministeerium, 15.12.2023 nr 7-15/23/543-4	
Teavitasite Kliimaministeeriumit Türi valla tuuleparkide eriplaneeringu asukoha eelvalikulähteseisukohtade ja keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) programmi avalikustväljapanekust. Tutvusime nimetatud dokumendiga (Lemma OÜ töö, 31.10.2023 versioon) ning esitame selle kohta järgmised märkused.	-

<i>Esitatud arvamus</i>	<i>Seisukoht</i>
1. Eesti Geoloogiateenistus koostas 2023. aastal uurimistöö Järvamaa ehitusmaavarade levikust, kaevandamisest ja kasutamisest¹. Uurimistöö jooniste kohaselt kattub eriplaneeringu ala 1 Sellimäe maavara levialaga ja samuti Villevere mäeeraldisega. Palume eriplaneeringu ja KSH aruande koostamisel arvestada Eesti Geoloogiateenistuse uurimistööga.	Praeguseks (2023.12) on selgunud, et alal 1 on võimalik vaid väike arendusala (TU7), mis on väljaspool Sellimäe perspektiivala ligikaudu 2 km kagu suunas. Villevere mäeeraldis on veelgi kaugemal. Arvamusega on arvestatud.
2. Planeeringualale Kahala külas jääb Kliimaministeeriumi valitsemisel olev katastriüksus LelleTüri-Viljandi 40,4-47,8 km (27101:003:0107), mida kasutab hoonestusõiguse alusel Edelaraudtee aktsiaselts. KSH programmi kohaselt ei ole Edelaraudtee aktsiaselts kaasatav osapool. Palume kaasata planeeringu menetlusse Edelaraudtee aktsiaseltsi ning saata materjal ka neile arvamus andmiseks.	Arvamuse alusel lisatakse Edelaraudtee aktsiaselts lisatakse kaastavate nimekirja.
3. Eriplaneeringu lähteseisukohtades (ptk 1.2 „Eriplaneeringu koostamise korraldus“) on kirjas, et Türi valla tuuleparkide asukoha eelvaliku koostamisel võetakse eesmärgiks planeering koostada võimalusel sellise täpsusega, et ei oleks vajadust teha täiendavalt detailse osa planeerimist. Asukoha valiku staadiumis esitatakse ligilähedased tuulikute ning neid teenindava taristu (teed ja liinid) asukohad. Lisaks on KSH programmis märgitud, et KSH I etapi käigus antakse läbiviidavate uuringutega (linnustik, nahkhiired) hinnang täiendavate uuringute vajaduse kohta edasiseks tuulepargi projekteerimiseks. Juhime tähelepanu, et kui soovitakse loobuda eriplaneeringu detailse osa koostamisest ja kavandada tuuleparki edasi projekteerimistingimustega, siis peab asukoha eelvaliku etapi planeeringumenetluses läbi viidud uuringute ja KSH põhjal olema võimalik otsustada eelvalikuala sobivuses tuulepargi rajamiseks (alad sobivad põhimõtteliselt tuuleenergia tootmiseks). KSH tulemuste alusel peab olema veendumus, et planeeringu kehtestamisel ja elluviimisel ei kaasne olulist keskkonnamõju või on selgitatud võimalikku negatiivset mõju leevendavad asjakohased meetmed.	Selgitame, et veendumus, et asukohavaliku ala sobib põhimõtteliselt tuuleenergia tootmiseks peab olema nii detailse lahenduse kui projekteerimistingimustega menetluse korral. KSH programmis on asukohavaliku etapi uuringud kavandatud põhimõttega, et oleks võimalik määrata potentsiaalselt sobilike alade elustiku seisukohalt väärtuslikumad osas. Sealt edasi on võimalik sellised alad jätta tuulikute asukohtadest, kas välja või viia läbi põhjalikumaid uuringuid kontrollimaks esmase analüüsi vastavust reaalsusele. Kui esmase analüüsi alusel soovitakse minna PT menetlusse, siis on lahenduseks esmase analüüsi kohaste väärtuslike alade väljajätmine. Kui neid välja ei

Esitatud arvamus	Seisukoht
	soovita jätta, siis tuleb koostada detailne lahendus koos põhjalikumate uuringutega (või pikendada ajakava kuni uuringute teostamiseni). PT menetluse valimisel (st esmase analüüsi alusel oluliste alade väljajätmisel) võib siiski olla asjakohane ette näha veel ka täpsemaid uuringuid PT faasi, kuid selliste uuringute väljundiks saavad olla eeskätt meetmed tuulikute käitamise ajaliseks piiramiseks, nihutamisteks ning seiretingimuste väljatöötamine.
4. Seoses planeeritavate uuringute täpsusastme kindlaks määramisega juhime ühtlasi tähelepanu, et riigikohtu otsuse nr 3-16-14722 järgi peab tuuleparkide asukohtade paika panemiseks vajalikud uuringud tegema KSH etapis. Riigikohus selgitab, et planeering peab olema koostatud veendumusega, et tegevuste elluviimine ettenähtud asukohas on võimalik, selle veendumuse kujundamist ei saa jätta sõltuma hilisemate uuringute tulemustest.	Türi EP asukohavaliku etapi uuringute kavandamise põhimõtet on selgitatud eelmises punktis. Märgime, et vajalik on riigis ühtse selge praktika kujundamine antud küsimuses. Kui seaduseandja on ette näinud võimaluse tuuleparkide eriplaneeringu puhul detailsest lahendusest loobumiseks, siis peab olema ka ühtselt mõistetav, mis on piisav uuritus selliste eriplaneeringute asukohavaliku etapis.
10. Tõnu Kibena, 15.12.2023	
Tulenevalt Türi vallavalitsuse, Kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu asukoha eelvaliku lähteseisukohtade ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi avalik väljapanek olen alljärgneval seisukohal: tuuleparkide rajamine Türi valda ei lähe kokku vallaelanike missiooni ja visiooniga tagada ja suurendada elanike heaolu ning arendada Türi vallast kõrgelt hinnatud elukeskkonnaga omavalitsus.	Nii Eesti kui Euroopa Liit on deklareerinud taastuvenergia tootmise tõstmise vajadust, sh peaks olema Eesti elektritootmine

Esitatud arvamus	Seisukoht
Teen ettepaneku Türi Vallavalitsusele tuulepargi eriplaneeringu algatamisest keelduda. Põhjused: Keegi ei ole selgitanud mis tuuleparkide ehitamise lubamisega vallas saavutame? On selleks rahvaarvu vähenemise peatamine, sotsiaalse ja kultuurilise arengu või hoopiski majandusliku õitsengu saavutamine? Selle aasta alguses, andis toonane majandus- ja taristuminister Riina Sikkut valitsuskabinetis ülevaate tuuleparkide arengutest. Juba selleks hetkeks (jaanuar 2023) oli Eesti maismaa- ja merealadel käimas tuuleparkide arendusi mahus, mis ületab kordades 2030. aastaks seatud eesmärgi. Lisaks käib arutelu tuumajaama rajamisest ja suurte meretuuleparkide rajamisest. Mis aga motiveerib sellises teadmises Türi valla üldse tuuleparkide rajamist lubama? Mis kasu saab Türi valla elanik tuuleparkide rajamisest ja millist otsest kasu saavad tuuleparkide kavandatavatesse piirkondadesse jäävad elanikud? Mis läheb vallarahvale paremaks? Vaadetes tuuleparkide rajamisest huvitatud, ehk eriplaneeringu arendaja Vindr Baltic OÜ tausta Äriregistrist https://ariregister.rik.ee/est/company/16370791?active_tab=proceeding_info, on selge, et tegemist on ettevõttega, kelle huvides ei ole kohaliku elu edendamine, vaid toota rahvusvahelisele ettevõttele kasumit. Lisaks on käesoleva kirjatüki koostamisel juriidilisel isikul, Vindr Baltic OÜ (16370791) seisuga 15.12.2023 maksuvõlg. Miks me oleme koheselt valmis oma maal lubama toimetada isikutel, kelle tegevuse tegelikke järelmõjud ei ole meile lõpuni selged? Levinud on teadmine, et oleme orjarahvas ja jäämegi selleks seni, kuni ise sel kesta laseme. Lähtudes Türi valla tuuleparkide eriplaneeringu asukoha eelvaliku lähteseisukohad ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programm https://www.tyri.ee/documents/101289/38565434/T%C3%BCri+EP+LS+ja+KSH+programm.pdf/32219855-7a9f-4f7a-a546-4a6fa3f8fd6b on käesoleval ajal ainult selge see, et juhul kui asutakse tuuleparki/- parke rajama (olenemata planeeritavast alast) kaasnevad sellega olulised keskkonnamõjud. Eriplaneeringu ja keskkonnamõjude strateegilisel hindamisel (KSH) ei ole näiteks ära toodud mürakaarti, mis näitaks elektrituulikute poolt põhjustatud arvutusliku müra levikut. Samuti ei ole ära toodud tuulegeneraatorite ehitusperioodi ja kasutusaega, ja nende tehnilisi omadusi. Põhjusi on veel ja veel. Eeldan, et küsimusi võib Türi vallavalitsusest küsima jääda, kuigi nendele küsimustele vastuste andmine on nende kohustus. Eelkõige Türi Vallavolikogu liikmetel, kes otsustasid algatada 27.09.2018 otsusega nr 56 Türi valla üldplaneeringu ja selle keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH). Sama tuleb otse küsida Türi Vallavolikogu liikmetelt, kes võtsid vastu 26.01.2023 otsusega nr 9 „Kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamine” otsuse. Lõpetuseks: Need isikud, kes otsustasid eriplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamise, peavad seda meile, vallakodanikele selgitama, miks nad on tuuleparkide rajamisest huvitatud ja kas hääletades esindasid nad neid valinud vallakodanike huve? Jään ootama konstruktiivset tagasisidet antud teemal.	aastaks 2030 100%-liselt taastuvatest energiaallikatest. Meretuuleparkide ja neid teenindavate ühendusliinide rajamine on seisus, kus uuringutega kaugemale jõudnud arendajate arvates võib esimene meretuulepark saada aastaks 2030 töösse, kuid võib ka mitte saada. Tuumaelektrijaama võimalik käikumine on ilmselt veel kaugem tulevik. Eelnevalt lähtuvalt on vajalik maismaal tuuleparke planeerida ja ei saa loota meretuuleparkidele või tuumajaamale. Tuulepargi planeerimisega (mis ei ole veel otsus, et tuulepark tuleb algselt esitatud mahus) panustab Türi vald Eesti taastuvenergeetika arengusse; seda peaks tegema iga omavalitsus, kus see on võimalik. Eriplaneeringu lähteseisukohad ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programm on oma sisult edasise töö ülesanne. Programmis on välja toodud, et koostatakse mürahinnang ning kui mõjude hindamise aruanne on valmis, siis on selles esitatud ka mürakaart. Planeeringus ei määrata täpset tuulikute marki, ehitusperioodi ega kasutusaega. Planeeringus määratakse suurim

Türi valla eriplaneering. Planeeringu lähteseisukohtadele ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programmile esitatud arvamused ning omavalitsuse seisukoht

<i>Esitatud arvamus</i>	<i>Seisukoht</i>
	lubatud kõrgus, ilmselt ka tuulikute arv, ligilähedased asukohad ning tingimused edasiseks projekteerimiseks.